

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Західноукраїнський національний університет

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина

Кафедра міжнародних економічних відносин

КУПЧИНСЬКА Діана Володимирівна

**БІДНІСТЬ У КРАЇНАХ ЄС ТА ШЛЯХИ ЇЇ МІНІМІЗАЦІЇ / POVERTY IN
EU COUNTRIES AND WAYS TO MINIMIZE IT**

спеціальність 292 - Міжнародні економічні відносини

освітньо-професійна програма - Міжнародні економічні відносини

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка

групи МEB-41

Купчинська Діана Володимирівна

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Гомотюк В.О.

Кваліфікаційну роботу

допущено до захисту:

«___» _____ 20__р.

Завідувач кафедри

_____ Р. Є. Зварич

підпис

ТЕРНОПІЛЬ – 2024

АНОТАЦІЯ

Купчинська Д. В. Бідність у країнах ЄС та шляхи її мінімізації . Дослідження на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини», освітньо-професійна (наукова) програма — міжнародні економічні відносини. Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2024. У роботі дано визначення сутності бідності; висвітлено класифікації та причини бідності; розглянуто методи та підходи до вимірювання бідності; проаналізовано фактори, які спричиняють та збільшують рівень бідності в країнах ЄС; запропоновано різні методи та шляхи подолання бідності в країнах ЄС.

ANNOTATION

Kupchynska D. V. Poverty in EU countries and ways to minimize it.

Doctoral studies for the education level «Master» with the title 292 "International economic relations". – West Ukrainian National University, Ternopil, 2024.

The work defines the essence of poverty; classifications and causes of poverty are highlighted; methods and approaches to measuring poverty are considered; the factors that cause and increase the level of poverty in the EU countries are analyzed; various methods and ways of overcoming poverty in the EU countries are proposed.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ БІДНОСТІ	6
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФАКТОРІВ БІДНОСТІ В КРАЇНАХ ЄС	16
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ БІДНОСТІ	29
ВИСНОВКИ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40

ВСТУП

Актуальність теми. Питання бідності в країнах Європейського Союзу (ЄС) є серйозною проблемою, яка зачіпає мільйони людей і має далекосяжні наслідки. Незважаючи на економічну силу ЄС та високий рівень життя, бідність залишається постійною проблемою, яка висвітлює різні соціально-економічні виклики та фактори спричинення бідності.

Перший приклад, це певні диспропорції в ЄС, які є дуже значні. До прикладу, такі країни як Німеччина, Швеція та Нідерланди, мають сильну, розвинуту економіку, на противагу їм Болгарія, Румунія та Греція, які стикаються зі значними труднощами. Ці відмінності, як між країнами, так і всередині них, перешкоджають досягненню мети ЄС - економічному зближенню та інклюзивному зростанню, створюючи виклик регіональній стабільності та розвитку.

По-друге, бідність загострює соціальні проблеми людства. Люди, які живуть у бідності, часто є соціально ізольованими, обмеженими в доступі до освіти та охорони здоров'я, та проблеми безробіття. Це призводить до зростання злочинності, соціальних заворушень і нестабільності. Боротьба з бідністю має важливе значення для підтримання соціальної гармонії та згуртованості.

І по-третє, політичні наслідки бідності є глибокими. Тривале існування бідності може підірвати довіру до політичних інститутів. Розчароване населення може звернутися до радикальних альтернатив, дестабілізуючи політичний ландшафт і підриваючи згуртованість ЄС. Забезпечення того, щоб економічні вигоди отримували всі громадяни, має важливе значення для політичної стабільності та довіри до демократичного процесу.

Отже, бідність в країнах Європейського Союзу є надзвичайно важливою проблемою для вирішення. Тому що, такі величезні розриви та відмінності у рівні життя, доступі до ресурсів та можливостей поглиблюють бідність та утворюють диспропорції у розвитку країн ЄС.

Мета дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає у комплексному дослідженні бідності в країнах Європейського Союзу.

Об'єкт дослідження. Бідність в Європейському Союзі (ЄС) - як складне соціально-економічне явище, що є багатограним і має значні наслідки для життя людей та розвитку суспільства.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є причини та наслідки бідності, як соціально-економічним явищем; шляхи і методи боротьби з бідністю в Європейському Союзі.

Інформаційну базу дослідження склали аналіз різних джерел, зокрема наукових статей, статистичних даних, експертних оцінок, офіційних сайтів міжнародних організацій та інших джерел, що дозволило систематизувати та узагальнити інформацію про бідність в Європейському Союзі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони допоможуть виявити основні чинники, фактори які впливають на рівень бідності в країнах ЄС, а також для розробки рекомендацій та стратегій для зменшення бідності.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати кваліфікаційної роботи доповідалися на XVII Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Інноваційні процеси економічного і соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід» (м. Тернопіль, 27-28 березня 2024 року) та опубліковані в матеріалах цієї конференції.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновку та списку джерел. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить — ...сторінка.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ БІДНОСТІ

Бідність це одне із найскладніших та найдавніших соціально-економічних явищ, яке протягом століть активно досліджують та аналізують вчені. Поряд із бідністю вивчають й тісно пов'язанні з цим такі поняття, як соціальне розшарування та нерівність. Ці явища не лише є проблемами самі по собі, але й стають факторами, які спричиняють проблеми та конфлікти у суспільстві. На жаль, бідність та всі пов'язанні з цим явищем поняття, присутні у будь-якому суспільстві, незважаючи на те, чи це розвинута країна, чи та що розвивається.

Бідність вивчається багатьма вченими та дослідниками різних галузей знань, адже це багатогранне явище з глибокими коренями. Економісти досліджують економічні фактори, що спричиняють бідність, такі як низький рівень доходу, нестача робочих місць, нерівність у розподілах ресурсів та інше. Психологи — досліджують наслідки бідності, стрес, депресію, тривогу. Соціологи досліджують соціальні наслідки спричинені бідністю, а саме дискримінація, обмежений доступ до освіти чи охорони здоров'я, соціальна ізоляція та інше.

Одним із важливих кроків у боротьбі з бідністю стало визнання світовою спільнотою інноваційних підходів до вирішення проблем бідності. У 2019 році Абхіджит Банерджі, його дружина, яка є співзасновницею J-PAL (Лабораторія боротьби з бідністю імені Абдула Латіфа Джаміля) Естер Дюфло та їх друг та постійний співробітник і економіст з Гарварду Майкл Кремер отримали Нобелівську премію з економіки. Премія присуджена «за новий підхід до вирішення проблем глобальної бідності, базований на експериментальному принципі». «Це трансформувало економіку розвитку» завдяки її здатності надавати «надійні відповіді про найкращі способи боротьби з глобальною бідністю [21]. Цей приклад підкреслює важливість інноваційних підходів, а також розробка ефективних методів до подолання бідності.

Визначення «бідності» є основою для розуміння її причин, факторів та аналізу методів її зменшення. Для того, щоб дати визначення поняттю бідності,

будемо використовувати різні авторитетні джерела, такі як наукові роботи, тези та статті.

До прикладу, ось як визначає бідність Л. Клевчік: «Бідність – це фінансовий, соціально-економічний, морально-психологічний стан людини (сім'ї, населення), коли не можливо забезпечити задоволення всіх першочергових потреб, спостерігається перевищення споживчих витрат над доходами, небажання та неможливість реалізації своїх можливостей.» [23].

У своїй статті Приходько І. В. зазначає що: «Бідність – це багатогранне соціально-економічне явище, яке притаманне будь-якій країні світу незалежно від рівня її економічного добробуту.» Також він пише, що «у світовій практиці виокремились дві основні концепції визначення поняття бідності: концепція «абсолютної» та концепція «відносної» бідності. Абсолютна бідність розуміється як абсолютна категорія, яка передбачає існування у певному суспільстві прошарку населення, що не спроможне забезпечити себе основними необхідними для життя благами та відповідати мінімальним стандартам існування у певній країні. А відносно бідними вважаються індивіди, чий рівень достатку є нижче прийнятного для певної країни життєвого стандарту у певний час. Можна відзначити, що «відносна» бідність спричиняє поляризацію суспільства, яку подолати неможливо, оскільки завжди є бідніші та багатші прошарки населення.» [9].

«Бідність — це неможливість внаслідок нестачі коштів, підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству, в конкретний період часу», чи «неможливість підтримувати мінімальний рівень споживання» - Набок І. І.

Варто ще додати, що в доповіді ООН 1991 р. зазначалося: «...дійсна мета розвитку –розширення можливостей вибору у людей.»[20]. Тобто мати можливість жити довгим, здоровим життям, мати політичну свободу та гарантовані права людини. А бідність обмежує та не дозволяє людині брати повну участь у суспільному житті, не дає їй можливості вибирати, так людина стає вразливою, без доступу до нормального, безпечного та хорошого життя. ООН вже давно

звертає увагу на проблему бідності та шукає шляхи її зменшення, включаючи її вимірювання [4].

Тож, на основі цих висловів, можна узагальнити та дати визначення бідності. Це складне, соціально-економічне явище, яке характеризується, неспроможністю задовольнити мінімальні чи базові потреби, це дефіцит ресурсів, які необхідні для гідного життя. Ця проблема вимагає комплексного, інноваційного вирішення, адже вона має вплив на національну безпеку держав.

Бідність це не лише про відсутність коштів, але й загроза для стабільності та безпеки держави, найбільше її руйнівний вплив відображається в зростанні соціальної напруженості. «Соціальну напруженість породжують такі риси бідності: невдоволення власним становищем, маргіналізація, патерналізм, незадовільний рівень споживання та обмежений доступ до медичних послуг.» [6] Соціальна напруга та бажання змін пов'язані пункти, які pojawiaються через невдоволення людей своїм становищем та життям в країні. Незадоволеність може призвести до бажання змін, оскільки люди хочуть покращити своє життя. Ці два пункти описують передумови для виникнення соціальних рухів, протестів та інших форм активізму.

- Соціальна напруга: Стан невдоволення: люди, які почуваються пригніченими бідністю, висловлюють невдоволення ситуацією в своїй країні. Це проявляється у вигляді дискомфорту, тривоги, а іноді й страху.
- Бажання змін: На відміну від простого страху, соціальна напруга вимагає бажання змінюватися. Люди хочуть покращити своє життя та ситуацію в країні.

Причини соціальної напруги:

- Невдоволення своїм життям: Бідність обмежує можливості та створює відчуття нерівності.
- Відчуження: Бідні люди часто почуваються ізольованими від суспільства та нездатними впливати на життя в сільській місцевості.

- Патерналізм: Залежність від соціального забезпечення та нездатність вирішити власні проблеми посилює почуття безпорадності та гніву.
- Низький рівень життя: Відсутність основних потреб, таких як їжа, одяг, житло та медичне обслуговування, призводить до розчарування та апатії.

Соціальна напруженість може призвести до зворушень та протестів. Відчай та втрата довіри до влади наштовхають людей до злочинності. Слабкість та неефективні дії влади щодо, вирішенні проблем бідності призводить до втрати довіри до неї.

Боротьба з бідністю це також питання національної безпеки країни. Інвестуючи в освіту, медичні послуги, подолання корупції — це кроки до зниження соціальної напруженості та зміцнення держави.

Бідність — це багатогранне, соціально-економічне явище, тому, його можна класифікувати різноманітними способами. І найперше, ми вже згадували у попередньому підрозділі, що бідність можна класифікувати як абсолютну та відносну. Де «абсолютна бідність – це нестача найнеобхіднішого: їжі, житла, одягу, елементарного медичного обслуговування.» [10] «Такий підхід до трактування бідності притаманний країнам з низьким економічним розвитком та країнам, що розвиваються.» [9]

Щодо відносної, вона виникає, коли людина порівнює свої можливості з можливостями інших людей. « Можна вважати, що абсолютна бідність характеризується переважно фізіологічними ознаками, натомість відносна бідність визначається за ознаками соціальними.» [10]

Отже, можемо їх порівняти, так наприклад при абсолютній бідності, людині не вистачає базових, основних потреб для життя. При відносній, людина порівнює власні можливості з можливостями інших членів суспільства, можливо навіть, із своїми ж можливостями, в минулому. У відносній бідності, менша залежність від фізіологічних факторів, а більша залежність від соціальних факторів.

Абсолютну можна подолати, якщо люди отримають доступ до базових потреб, а в іншу, принципово не подолати, тому що, завжди будуть люди, які не можуть дозволити собі те, що можуть дозволити собі інші.

Можлива ще одна форма бідності — раптова. «З нею людина зіштовхується в разі втрати всього майна та джерел для існування, тобто людина в один момент, маючи певний рівень достатку, втрачає його і стає бідною.» [10] Це явище не є новим, і досить складним, адже має досить руйнівні та складні наслідки.

Причини виникнення бідності в країнах є досить різними. На це впливає велика кількість факторів. Таких як економічні, політичні, соціальні, географічні та історичні фактори. (табл.1)

Таблиця 1

Причини виникнення бідності

Економічні фактори	Політичні фактори	Соціальні фактори	Географічні фактори	Історичні фактори
Низький економічний розвиток, несприятливий економічний клімат, нерівність.	Війни та конфлікти, корупція, політична нестабільність, неефективна політика.	Низький рівень освіти, дискримінація, соціальна нерівність.	Стихійні лиха, невідповідно географічне розташування.	Колоніалізм, зовнішні борги

Джерело: Складено автором на основі [9;10]

Варто ще додати декілька факторів, які були у статті названі, як найбільш частішими та впливовими факторами зростання ризику бідності домогосподарств в країнах ЄС та в Україні: «1) чим більш багатодітна сім'я, тим більше вірогідність бідності; 2) чим нижчий рівень освіти, тим вище рівень ризику бідності та безробіття; 3) якщо голова домогосподарства є безробітним, то цілком слушно припустити, що ризик бідності в ньому буде значно вищим, ніж у домогосподарства, де головою є працююча особа» [10]

Підсумовуючи можна сказати, що на бідність впливає досить велика кількість факторів, які можна узагальнити як: економічні, політичні, соціальні, географічні та історичні. Загалом бідність також можна класифікувати за різними

критеріями, такими як рівень глибини (крайня бідність, коли людина немає доступу базових потреб, або помірна бідність — базові потреби є, але все ще не вистачає ресурсів для кращого життя), сфера виникнення, демографічні групи чи наприклад етнічна приналежність. Розуміння цих факторів та причин є важливим для розв’язання та зменшення проблем бідності.

Вимірювання чи то стану чи рівня бідності є складним завданням, яке потребує застосування різних методів та підходів. Інколи варто застосувати їх комбінацію, щоб дізнатись та зрозуміти краще ситуацію.

Існує багато досить багато різноманітних методів та способів вимірювання бідності. До того ж, і багато причин, для чого взагалі, це потрібно.

По перше, не має єдиного визначення для поняття «бідність», яке б підходило для всіх країн та контекстів, різні люди можуть мати різний досвід бідності, до того ж різні методи дають різні результати, тому що вони фокусуються на різних аспектах бідності.

По друге, якщо використовувати різні методи, вони зможуть дати більше уявлення про стан проблеми бідності. Кожен метод, має свої переваги та недоліки, вони не є досконалими. Якщо, використовувати кілька методів, можна отримати більше уявлення про стан та рівень бідності.

По третє, є різні цілі застосування цих методів. Одні використовуються для порівняння в різних країнах чи в певних регіонах. Інші для оцінки ефективності політики боротьби з бідністю.

Різні способи вимірювання бідності відображають різні теорії про те, що таке бідність: Деякі методи ґрунтуються на ідеї абсолютної бідності, де бідність розглядається як відсутність мінімального рівня доходу або споживання. Інші методи базуються на відносній бідності, де бідність визначається як відставання від середнього або медіанного рівня життя в країні. Треті методи базуються на багатовимірному підході до бідності, який враховує не лише дохід, але й доступ до освіти, охорони здоров’я та інших основних послуг.

Тож, перейдемо до самих підходів вимірювання бідності. Іноземні вчені виокремлюють наступні підходи: прямі, непрямі та комбіновані підходи.

Перший — прямий підхід, який базується на тому, як люди оцінюють свій стан. Якщо людина вважає себе бідною, в порівнянні з іншими, то вона і буде вважатися бідною. Це найбільш поширений метод у розвинених країнах. Цей підхід, можуть використовувати у формі опитувань, де людей просять оцінити свій стан, добробут, можливо порівняти себе з іншими, чи достатньо у них коштів, щоб задовольнити свої потреби, та інше. Перевагою цього підходу є його суб'єктивне сприйняття, яке може відрізнитись у різних людей і культурах. А недоліком — є його неточність, адже люди можуть недооцінити, або навпаки переоцінити свій добробут.

Другий — непрямий підхід, коли бідність вимірюється фінансовими параметрами, які включають у себе: рівень доходу, мінімальні витрати на проживання та індекс депривації. Цей підхід може використовуватись урядами чи міжнародними організаціями для порівняння рівня чи стану бідності в різних країнах або, регіонах. Його великим плюсом є його об'єктивність і можливість зробити порівняльний аналіз. А мінусом — він не завжди враховує суб'єктивне сприйняття бідності і може бути неточним.

І останній, третій — комбінований, коли бідність визначається за допомогою, відсотком населення країни, що отримує соціальну допомогу. Цей підхід дає комплексне уявлення про рівень чи динаміку бідності. Його перевагою можна вважати комплексність, і можливість подолати недоліки прямого і непрямого підходів.

Можна додати, що комбінований підхід може дати більш комплексне уявлення про рівень та динаміку бідності. А недоліком може бути його складність.

[3]

Також, серед науковців існують й інші методи визначення бідності:

- стратифікаційний метод. За цим методом бідними вважаються люди, які не можуть самі себе підтримати через такі обставини, як інвалідність, відсутність годувальника або батьків, іммігрантство та інші;
- економічний підхід. Цей підхід виходить з можливості держави надавати матеріальну допомогу певним категоріям бідних;
- системний підхід. Передбачає обчислення рівня бідності на основі доходів на душу населення, середньої тривалості життя та рівня освіти;
- структурно-витратний критерій. За цим критерієм бідними вважаються сім'ї, в яких витрати на необхідні товари та послуги перевищують певний відсоток від загальних витрат. [3]

Щоб відстежувати прогрес у зменшенні крайньої бідності ООН покладається на оцінки Світового Банку, щодо частки світового населення, яке живе нижче міжнародної межі бідності. Усунення крайньої бідності для всіх людей скрізь до 2030 року є ключовою метою Порядку денного сталого розвитку на 2030 рік. [18]

“Світовий банк оновив глобальну межу бідності у вересні 2022 року. Рішення, оголошене в травні, було прийнято після оприлюднення в 2020 році нових паритетів купівельної спроможності (ПКС) — основних даних, які використовуються для конвертації різних валют у загальну, порівнянну одиницю та врахування різниці в ціні між країнами. Нова межа крайньої бідності в 2,15 долара на людину на день, яка замінює межу бідності в 1,90 долара, базується на ПКС 2017 року. [17]

Варто також розглянути інші показники, наприклад індекси бідності населення для країн, що розвиваються — (ІБН-1) та індекс для розвинених — (ІБН-2). Ці індекси потрібні для оцінки різних аспектів бідності, наприклад рівень освіти, тривалість життя та матеріальний рівень життя. Це необхідно для покращення розуміння рівня бідності в різних країнах.

Багатовимірний індекс бідності — інструмент, який кількісно визначає бідність декількома способами, окрім доходу, що дає змогу оцінити різноманітні прояви депривації, з якими люди стикаються щодня. Ці індекси можуть бути

пов'язані з освітою, охороною здоров'я та доступністю житла, забезпеченням чистою водою та санітарією; він також включає рівень безпеки, доступність послуг соціального захисту, а також можливості працевлаштування та інші соціально-економічні показники. Індекс багатовимірної бідності — інструмент, розроблений Світовим банком для глибшого розуміння бідності, ніж інші методи, які базуються тільки на доходи. Цей індекс враховує не лише фінансове забезпечення, а й інші важливі аспекти життя людини. Це дає змогу урядам і міжнародним організаціям краще зрозуміти ситуацію, що веде до більш гострих програм або стратегій боротьби з бідністю.

Тож, основні аспекти багатовимірного індексу бідності:

- **Грошова бідність.** Як вже згадували, коли людина живе менше ніж на 2,15 доларів США на день. «Світовий банк розробив дві додаткові межі бідності, щоб краще врахувати абсолютну бідність у країнах із середнім рівнем доходу. Один із них становить \$3,65 доларів на день, що відображає бідність у типовій країні з низьким середнім рівнем доходу, а інший становить \$6,85 на день [28] Паритет купівельної спроможності – найкращий стандарт для країн із середнім рівнем доходу. Також було введено межу бідності (SPL). При цьому враховується середній рівень споживання всередині країни і зростає разом із доходом. За глобальними оцінками на 2019 рік, хоча 8,4% населення світу проживало менше \$2,15 на день, але це число зросло до майже чверті населення (23,5%) за межею бідності в \$3,65 на день і понад половини (46,7%) за межею бідності в \$6,85 на день.» [25].
- **Освіта.** Доступ до базової освіти.
- **Базова інфраструктура.** Доступ до належного житла, санітарії та інші необхідні послуги [30].

В підсумку можна сказати, що це є досить цінним інструментом, необхідним для кращого розуміння та уявлення про стан та рівень бідності. За його допомогою можна розробляти більш ефективні політики та проекти для

подолання бідності. Проте, як і у інших індексах у нього є свої переваги та недоліки. (табл.2)

Таблиця 2

Переваги та недоліки багатовимірного індексу бідності

Переваги	Недоліки
Виходить за рамки традиційних методів, які зациклюються тільки на доході.	Потребує великих обсягів даних та ресурсів.
Можливо виявити людей, які не вважаються бідними за доходом, але мають обмежений доступ до інших базових потреб.	Не враховує всі аспекти бідності (дискримінація, психологічний добробут наприклад).
Виявляє складні форми бідності.	Може не відображати реальні умови життя людини.
Допомагає урядам розробляти більш ефективні стратегії боротьби з бідністю.	Можливість маніпулювання даними (штучно занизити рівень бідності).
Можна використовувати для відстеження прогресу, дати оцінку ефективності програм та політик щодо, зменшення бідності.	

Джерело: Складено автором на основі [25]

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФАКТОРІВ БІДНОСТІ В КРАЇНАХ ЄС

Аналіз рівня бідності в країнах ЄС дозволяє краще зрозуміти цю проблему та розробити дієві заходи щодо її подолання. У попередньому розділі обговорювалися теоретичні аспекти бідності. Метою цього розділу буде комплексне дослідження впливу економічних, соціальних та політичних факторів на рівень бідності в країнах ЄС. Це необхідно для того, щоб побачити реальну ситуацію в країнах ЄС, як ці фактори впливають на рівень бідності та як вони взаємопов'язані.

У контексті сучасних економічних та соціальних викликів особливо актуальним є аналіз факторів, що впливають на рівень бідності в країнах ЄС. Останніми роками Європейський Союз зіткнувся з багатьма викликами, включаючи економічний спад, пандемію COVID-19 та глибокі зміни на ринку праці. Ці події посилили існуючі вразливості та створили нові, що робить вкрай важливим розуміння того, як різні економічні, соціальні та політичні фактори сприяють бідності.

Бідність призводить до більшої соціальної ізоляції, меншої економічної мобільності та більшої політичної нестабільності. Розуміння взаємозв'язків між різними факторами, що сприяють бідності, може допомогти розробити комплексну політику, яка не лише задовольнятиме нагальні потреби, але й сприятиме довгостроковому сталому розвитку. Зосереджуючись на цих факторах, аналіз сприяє досягненню ширшої мети - створення більш справедливого та інклюзивного Європейського Союзу.

Детальніше розглянемо вплив економічних факторів, а саме - ВВП на душу населення.

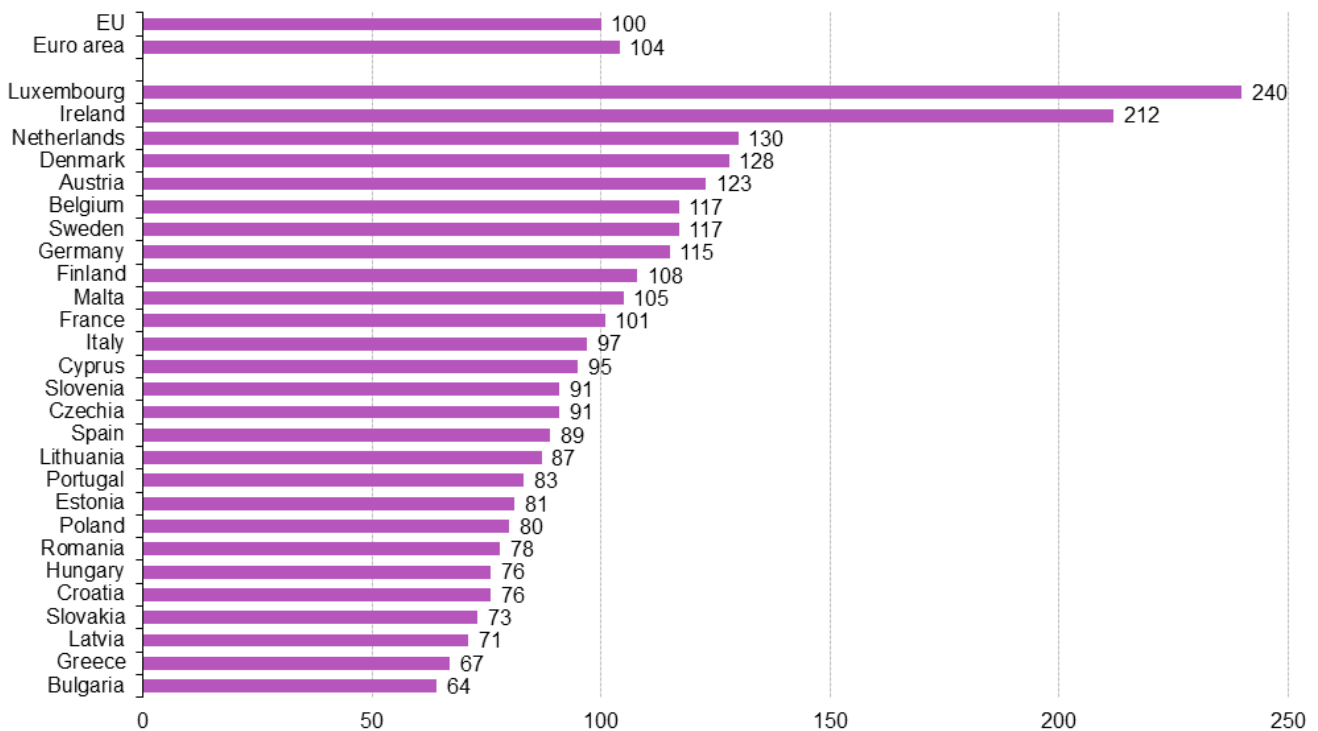
Розглянемо основні причини використання даного показника:

- ВВП на душу населення часто використовується як показник рівня життя.
- Країни з вищим ВВП на душу населення, як правило, мають нижчий рівень бідності.

- Зростання ВВП може призвести до створення робочих місць і збільшення доходів, що може допомогти зменшити рівень бідності.
- Уряди країн з вищим ВВП можуть мати більше ресурсів для програм соціального забезпечення, які допомагають бідним.

Index of GDP per capita, 2023

(purchasing power standards, EU indexed at 100)

Source: Eurostat (prc_ppp_ind)

eurostat

У 2023 році країни ЄС продемонстрували значну різницю в рівні ВВП на душу населення (Рис. 2.1).

Рис. 2.1. ВВП на душу населення країн ЄС за 2023 р.

Джерело: побудовано автором на основі [27]

До прикладу, Люксембург, мав найвищий ВВП на душу населення, на 140% вище середнього по ЄС. Це певною мірою пояснюється тим фактом, що велика кількість іноземних резидентів працює в країні і, таким чином, сприяє її ВВП, хоча вони не є частиною постійного населення Люксембургу. Їх витрати на споживання реєструються в національних рахунках країни їхнього проживання.

Ірландія посіла друге місце з ВВП на душу населення на 112% вище середнього. Високий рівень ВВП на душу населення в Ірландії можна частково пояснити наявністю великих транснаціональних компаній, що володіють інтелектуальною власністю. Пов'язане з цими активами контрактне виробництво створює внесок у ВВП, тоді як значна частина доходу, отриманого від цього виробництва, повертається кінцевим власникам компаній за кордоном.

Нідерланди, Данія та Австрія також продемонстрували значні показники, маючи ВВП на душу населення більш, ніж на 20% вище середнього по ЄС. Бельгія, Швеція, Німеччина, Фінляндія, Мальта та Франція були іншими державами-членами ЄС з ВВП на душу населення вище середнього по ЄС. Італія, Кіпр, Словенія та Чехія були менш ніж на 10% нижче цього середнього, за ними йдуть Іспанія, Литва, Португалія та Естонія з 10% до 20% нижче. ВВП Польщі на душу населення був на 20% нижче цього середнього. ВВП на душу населення Румунії, Угорщини, Хорватії, Словаччини та Латвії був менш ніж на 30% нижчим за середній показник ЄС, тоді як Греція та Болгарія були менш ніж на 40% нижчими. Болгарія зафіксувала ВВП на душу населення на 36% нижче середнього по ЄС [27].

Завдяки даним Євростату (статистичної організації Європейської Комісії) ми можемо спостерігати за змінами та динамікою падіння чи зростання ВВП країн ЄС. Тож, економіка ЄС зростала повільно протягом останніх 17 років.

Середньорічне зростання ВВП становило 1,3% між 2005 і 2022 роками. Це трохи нижче, ніж до світової фінансової кризи 2008 року, коли зростання було ближче до 2%. Деякі країни ЄС розвивалися набагато швидше за інші. Ірландія продемонструвала найвищий ріст із середньорічним показником 5,3% за 17 років. Далі йдуть Мальта (4,6%) і Польща (3,9%). Греція, з іншого боку, була в рецесії, із середньорічним скороченням ВВП на 0,8%. Італія також мала дуже низький рівень зростання, майже рівний протягом 17 років.

Глобальна фінансова криза та пандемія COVID-19 негативно вплинули на зростання в ЄС.

Можна виділити ще наступні наслідки:

- З 2013 року ВВП Ірландії зростав 10 років поспіль, за винятком одного року - спаду в 2009 році.
- У Литві також не було рецесії з 2009 року, за винятком 2020 року, коли не було зростання.
- Китай стрімко зріс за останні десятиліття і зараз має більшу економіку, ніж ЄС за показниками ПКС. (паритету купівельної спроможності) [27]

Згідно даних Євростату, станом на березень 2024 року безробіття становило 6,0% в ЄС і 6,5% в єврозоні. Ці цифри трохи нижчі, ніж рік тому, але все одно значні. Рівень безробіття може значно відрізнятися між країнами-членами. Наприклад, у Греції рівень безробіття становить 12,2%, а в Чехії – 2,2%.

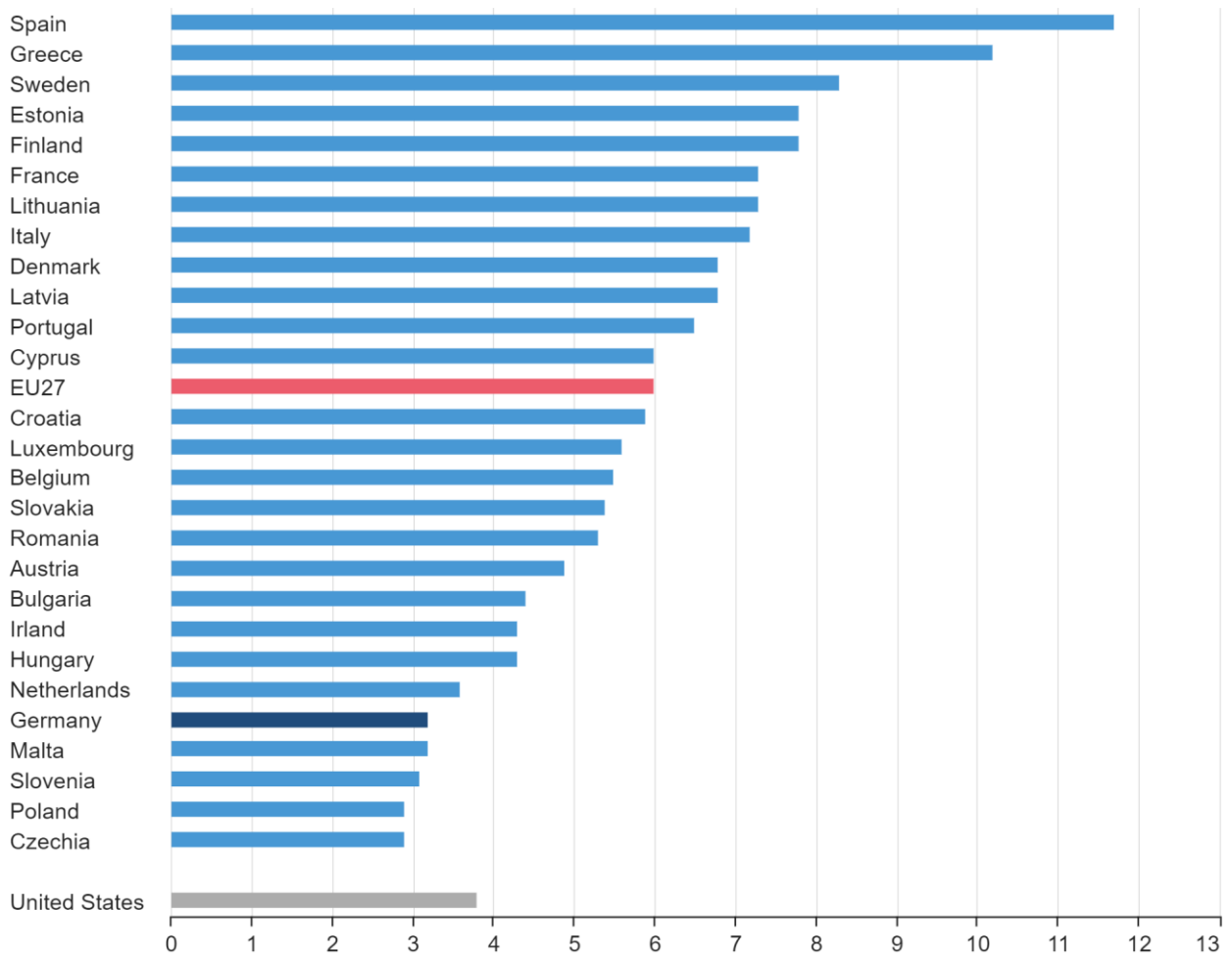
Молодь, особливо без досвіду роботи чи освіти, часто стикається з більшими труднощами, ніж дорослі, під час пошуку роботи. Рівень безробіття серед молоді становить 14,6% в ЄС і 14,1% в єврозоні.

Рівень безробіття серед жінок у ЄС трохи вищий, ніж серед чоловіків. У березні 2024 року він становив 6,4% для жінок і 5,7% для чоловіків.

Щодо рейтингу по безробіттю в ЄС то найнижчий рівень безробіття зафіксований в таких країнах як Німеччина, Чехія та Польща, а найвищий в Греції та Іспанії [27] (Рис. 2.2)

Unemployment rates in EU

as at March 2024, seasonally adjusted, in %

Source: Labour Force Survey, Eurostat

© Statistisches Bundesamt (Destatis), 2024

Рис. 2.2. Рівень безробіття в країнах ЄС

Джерело: побудовано автором на основі [14]

Європа — це регіон де можна спостерігати велику різницю в доходах. Згідно з Індексом добробуту Legatum за 2023 рік, дві третини найбагатших країн світу знаходяться тут, але багатство розподілене нерівномірно.

На національному рівні країнами ЄС із найвищим середнім наявним доходом у 2022 році були Люксембург (33 214 PPS), Нідерланди (25 437 PPS), Австрія (25 119 PPS), Бельгія (24 142 PPS), Данія (23 244 PPS) і Німеччина (23 197 PPS).

Натомість Болгарія (9 671 PPS), Словаччина (9 826 PPS), Румунія (10 033 PPS), Угорщина (10 217 PPS) і Греція (10 841 PPS) повідомили про найнижчі значення. Середній еквівалентний наявний дохід, виражений у PPS, враховує розподіл доходу, а також розмір і склад домогосподарства. Одиниця PPS враховує варіації рівня цін, забезпечуючи порівнянність між країнами. [29]

Бідність — це не лише питання матеріального забезпечення, але й питання доступу до можливостей, які б могли задовільняти щасливе життя. Тому варто розглянути такі показники як «індекс щастя» чи показники задоволеності життям в країнах ЄС. Щоб отримати ці показники, використовують щорічне опитування, проведене Gallup World Poll. Опитування охоплює понад 150 000 людей у більше ніж 140 країнах. І використовує шкалу від 0 до 10, де 0 означає «абсолютне незадоволення», а 10 «найвищий рівень задоволення». Хоча може здатись логічним, що багатші країни мають щасливіше населення, результати опитувань можуть свідчити про те, що це не завжди так. Рейтинг ґрунтується на опитуванні людей про їх самопочуття, враховує їх рівень доходу, стан здоров'я, свободу, соціальну підтримку, корупцію та інше.

У звіті Фінляндія очолює рейтинг, ставши найщасливішою країною світу втретє поспіль. Високі місця посіли також Данія, Ісландія та Швеція. Ізраїль несподівано піднявся на п'яте місце, поступившись лише цій групі країн.

Звіт може не надто змінюватись, і це пов'язано з тим, що рейтинг ґрунтується на середній оцінці життя за три роки, що допомагає згладити тимчасові коливання.

Існує значний розрив у рівні щастя між найщасливішими та найменш щасливими країнами. Шість балів (за шкалою від 0 до 10) відділяють Фінляндію від Афганістану. Цей розрив підкреслює нерівність, яка існує в світі, і демонструє, що багато людей живуть у країнах, де щастя є недосяжним.

Потрібно зазначити що рейтинг ґрунтується на середній оцінці життя за три роки, що означає, що раптові події, такі як стихійні лиха або війни, можуть мати обмежений вплив на рейтинг країни. До того ж, оцінка ґрунтується на кількості

населення, а не на громадянстві. Це означає, що мігранти враховуються в рейтингу країни, в якій вони проживають, незалежно від їхнього походження. Важливо зазначити, що рейтинг щастя не є досконалим мірилом щастя. [19]

Згідно графіку рейтингу країн за оцінками життя у 2021-2023 роках (додаток А) країни ЄС отримали ось такі оцінки:

Данія: Середня оцінка життя: 7,583.

Нідерланди: Середня оцінка життя: 7,319.

Швеція: Середня оцінка життя: 7,344.

Люксембург: Середня оцінка життя: 7,122.

Бельгія: Середня оцінка життя: 7,024.

Фінляндія: Середня оцінка життя: 7,018.

Німеччина: Середня оцінка життя: 7,007.

Австрія: Середня оцінка життя: 6,992.

Ірландія: Середня оцінка життя: 6,975.

Словенія: Середня оцінка життя: 6,971.

Чехія: Середня оцінка життя: 6,968.

Іспанія: Середня оцінка життя: 6,931.

Італія: Середня оцінка життя: 6,924.

Франція: Середня оцінка життя: 6,911.

Португалія: Середня оцінка життя: 6,889.

Польща: Середня оцінка життя: 6,866.

Угорщина: Середня оцінка життя: 6,839.

Естонія: Середня оцінка життя: 6,802.

Литва: Середня оцінка життя: 6,799.

Словаччина: Середня оцінка життя: 6,784.

Болгарія: Середня оцінка життя: 6,684.

Хорватія: Середня оцінка життя: 6,679.

Румунія: Середня оцінка життя: 6,657.

Греція: Середня оцінка життя: 6,598.

Кіпр: Середня оцінка життя: 6,584.

Мальта: Середня оцінка життя: 6,571. [19]

Наступним соціальним фактором який ми розглянемо буде рівень освіти країн ЄС. Адже освіта це рушій економічного зростання та прогресу.

Згідно з останніми даними, 23,3% людей у віці 25-74 років в ЄС мають низький рівень освіти, 44,8% - середній рівень, а 31,8% - вищий. Ці цифри свідчать про те, що значна частина європейців володіє знаннями та навичками, необхідними для успішного функціонування в сучасній економіці. (Рис.2.3)

Завдяки рисунку можна побачити частку людей, віком від 25 до 34, які мають вищу освіту. Якщо колір темніший тоді, частка людей з вищою освітою вищий.

Однак розподіл рівнів освіти нерівномірний по країнах. Найвищі показники вищої освіти спостерігаються в Ірландії (49,8%) та Люксембурзі (46,4%), тоді як найнижчі - в Румунії (17,4%) та Італії (18,3%). Ці відмінності відображають різні національні системи освіти, історичні фактори та економічні можливості.

Tertiary education attainment, 2022

(% of population aged 25-34)

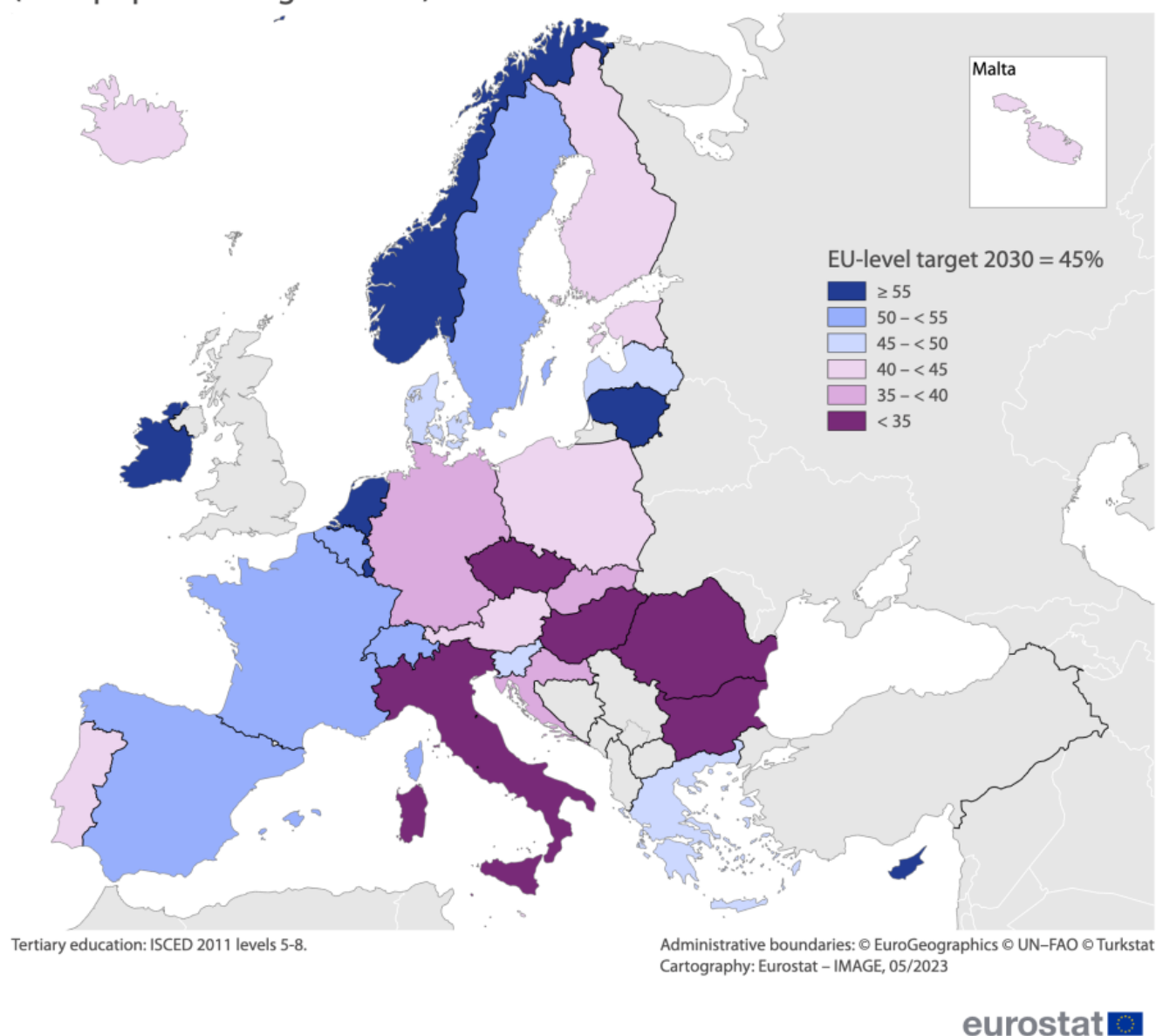

Рис. 2.3 Рівень освіченості населення в країнах ЄС

Джерело: побудовано автором на основі [27]

Важливо зазначити, що за останні 10 років рівень освіти в ЄС значно зріс. У 2012 році лише 24,5% людей віком 25-74 років мали вищу освіту, порівняно з 31,8% у 2022 році. Цей прогрес свідчить про те, що європейські суспільства все більше цінують важливість освіти та інвестують у неї.

Проте підвищення освітнього рівня не було рівномірним у всіх вікових групах. Молодь має значно вищий рівень освіти, ніж люди старшого віку. 81,9%

людей у віці 25-54 років мають принаймні середню освіту, порівняно з 68,4% людей у віці 55-74 років. Цю різницю можна пояснити кращим доступом до освіти та більшою орієнтацією молодих поколінь на знання.

Ще одна важлива тенденція – гендерний розрив в освіті. Жінки частіше мають вищу освіту, ніж чоловіки. 47,6% жінок у віці 25-34 років мають вищу освіту проти 36,5% чоловіків цієї вікової групи. Ця різниця з часом зменшилася, але все ще є значною.

Цілі Європейського Союзу в галузі освіти до 2030 року:

- Охоплення вищою освітою 45% осіб віком 25-34 роки.
- Забезпечити, щоб 85% людей у віці 20-24 років мали принаймні середню освіту. [27]

Освіта це не лише покращення знань та навичок людей, але й потужний інструмент подолання бідності. Це інструмент та сила, яка веде до економічного зростання, соціальної справедливості та просто кращого життя.

Наступне, що варто проаналізувати та розглянути — рівень корупції в країнах ЄС. Адже корупція є перешкодою для економічного розвитку та соціального розвитку та справедливості країни, що в подальшому спричиняє розвиток бідності населення.

До найбільш негативних наслідків корупції для економіки відносять:

- розширення тіньової економіки: зменшення податкових надходжень, втрата державного контролю, загострення соціальних проблем;
- порушення конкурентних механізмів: перемога менш конкурентоспроможних, зниження ефективності ринку, дискредитація ринкової конкуренції;
- гальмування становлення ефективних приватних власників: порушення приватизації, штучні банкрутства, підкуп чиновників;
- неефективне використання бюджетних коштів: роздача наказів та пільг, збільшення бюджетних проблем;
- підвищення ціни: «корупційні витрати», страждає споживач;

- недовіра до влади: втрата довіри до чесної гри на ринку;
- погіршення інвестиційного клімату: невирішення проблем спаду виробництва, оновлення фондів;
- поширення корупції в неурядових організаціях: зниження їх ефективності, шкода економіці в цілому. [5]

Для того щоб відстежувати показники рівня корупції країн Transparency International (антикорупційна організація, заснована у 1993 році, Берлін) публікує дані країн, щодо сприйняття корупції. «Індекс сприйняття корупції (CPI) класифікує 180 країн і територій по всьому світу за сприйнятим рівнем корупції в державному секторі, оцінюючи за шкалою від 0 (дуже корумпований) до 100 (дуже чистий).» [13]. Індекс сприйняття корупції є корисним інструментом, який демонструє рівень корумпованості країн світу, завдяки чому це може стимулювати уряд вжити заходів щодо боротьби з цією проблемою.

"Корупція продовжуватиме процвітати, доки системи правосуддя не зможуть покарати правопорушники та тримати уряди під контролем. Коли справедливість купується або політично втручається, страждають люди. Лідери повинні повністю інвестувати та гарантувати незалежність установ, які дотримуються закону та борються з корупцією. Настав час покінчити з безкарністю корупціонерів"- Франсуа Валеріан (Голова Transparency International) [13].

« Згідно даних за 2023 рік, понад дві третини країн мають оцінку нижче 50 зі 100, що переконливо свідчить про серйозні проблеми з корупцією. Середній глобальний показник застряг на рівні лише 43, тоді як переважна більшість країн не досягли прогресу або занепали за останнє десятиліття. Більше того, цього року 23 країни впали до найнижчих показників.» [13] (Рис. 2.4)

Лідерами рейтингу та найменш корумпованими країнами ЄС є
 Данія (90)
 Фінляндія (87)
 Нідерланди (79)

Швеція (82)

Австрія (71)

Країни ЄС що мають найгірші показники:

Угорщина (42)

Румунія (46)

Болгарія (45)

Греція (49)

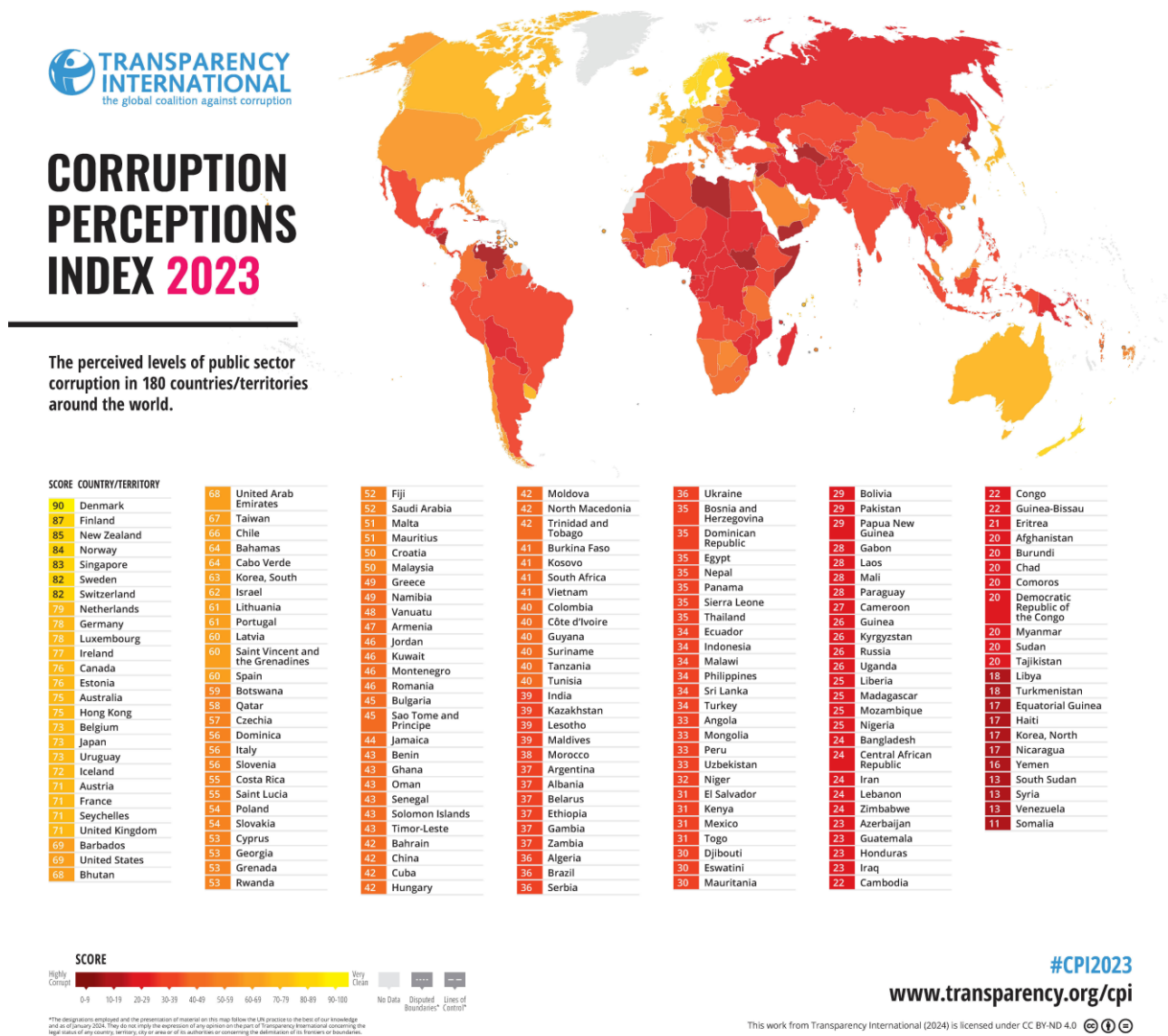

Рис. 2.4 Індекс сприйняття корупції 2023. [13]

Загалом Західна Європа та Європейський Союз це регіони з найвищими показниками, проте середній бал впав до 65, основними причинами являються

послаблення стримувань і противаг, розмивання політичної чесності. Незважаючи на такий бал він залишається найвищий на відміну від країн Африки, де середній показник 33. [13]

Підсумовуючи можна стверджувати що, більшість країн все ще потребують заходів для зменшення корупції. Боротьба з корупцією це довгий та складний процес, який потребує значних зусиль.

Європа — динамічний регіон з різноманіттям культур, історій та горизонтів. В другому розділі ми розглянули комплексну картину добробуту Європейського Союзу, дослідивши такі фактори як економічні, соціальні та політичні. Це допомогло побачити який добробут ЄС не є однорідним. Де одні країни лідирують у всіх трьох сферах, а інші стикаються із проблемами. Також ці фактори які ми розглядали є взаємопов'язаними, тому що там де рівень ВВП є високим, як правило і умови життя, і рівень щастя вищий. Важливу роль відіграє звичайно що також, освіта. Тож загальний висновок полягає у тому що, подолання бідності в країнах Європейського Союзу потребує комплексного підходу, до аналізу різноманітних аспектів, особливо економічного, соціального та політичного, щоб в подальшому розробити правильні та ефективні стратегії зменшення бідності.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ БІДНОСТІ

Незважаючи на великі досягнення людства у галузях науки, техніки, медицини, проблеми бідності все ще, залишаються серйозними. Ця проблема проявляється, як ми вже говорили в попередніх розділах, не лише в матеріальній нерівності, а й у нерівному доступі до освіти, охорони здоров'я, соціальних виплат, можливостей самореалізації. Бідність і розшарування суспільства призводять до соціальної напруги, зростання злочинності, загострення політичних конфліктів, що також негативно впливає на економічний розвиток. Подолання бідності та соціального розшарування потребує комплексного підходу, який включає економічні, соціальні та політичні заходи для побудови справедливого та рівного суспільства.

Євросоюз та боротьба з бідністю, нерівністю та соціальною ізоляцією, еволюція стратегій:

До 1999 року проводились окремі проекти для подолання бідності, але такої, системної роботи в Європейському співтоваристві не було.

З 1999 році, це вже стало офіційною ціллю ЄС. (Амстердамський договір) Створено механізм моніторингу та координації дій країн-членів.

З 2000 років (Лісабонська стратегія) Була поставлена ціль: зменшити кількість людей за межею бідності на 25% в ЄС до 2020 року. Але на жаль цього не було досягнуто.

2021 рік — нова мета і це скорочення кількість бідних на 15 мільйонів до 2030 року.

З 2010 року — створюється платформа для боротьби з бідністю та соціальною ізоляцією.

З 2017 року Європейський стовп соціальних прав закріплює соціальний захист та інклюзію як пріоритети ЄС. З'являються нові закони та програми, наприклад, Директива про мінімальну зарплату.

У 2021 році — Європейський союз пропонує деякі ініціативи, що спрямовані на боротьбі з бідністю, права дітей та гарантії для дітей, боротьба з бездомністю, мінімальний дохід тощо. [24]

«За останнє століття світова економічна наука і практика виробила ефективні механізми забезпечення динамічного розвитку економік країн та подолання бідності.» [2] В приклад можна привести Німеччину. Економіка якої, після Другої світової війни, швидко стала однією з найпотужніших економік світу. Це називають «економічне диво», ключовими факторами стало стимулювання та підтримка експортної діяльності, орієнтація на якість продукції, підтримка інновацій, фінансування наукових досліджень, підтримка малого та середнього бізнесу та залучення інвестицій.

Наступною в приклад ставлять Італію, де також спостерігалось швидке відновлення економіки після Другої світової війни. На відміну від Німеччини «Для збалансування платіжного балансу та подолання інфляції в Італії була запроваджена економічна політика, яка зводилася до зменшення споживання та державних витрат. При цьому, вона успішно скористалася перевагою дешевої робочої сили, яку мала тоді.» [2] Тож, ось які дії сприяли відновленню економіки Італії:

- використання дешевої робочої сили;
- скорочення споживання державних витрат;
- стимулювання промисловості;
- аграрні реформи;
- програми житлового будівництва;
- орієнтація на експорт.

У кожній країні різні шляхи зменшення бідності, на це впливає різна політична, соціальна та економічна ситуація в них. Ми розглянули швидкий розквіт та економічне диво, після Другої Світової війни таких країн як Німеччина та Італія. Проаналізуємо наступні держави, щоб зрозуміти їх дії та методи боротьби з бідністю та нерівністю.

Швеція може слугувати яскравим прикладом, а все завдяки моделлю соціального захисту. Соціальні моделі захисту населення — це такі системи, коли держави впроваджують для забезпечення соціальної підтримки та допомоги для їх людей. «Соціальний захист конституційне закріплений у більшості цивілізованих країн. Він є однією з головних ознак соціальної державності. Без реалізації цієї ознаки будь-які розмови про соціальну державу залишаються гаслами й деклараціями.» [11] Загалом це допомагає населенню уникнути певних соціальних ризиків, забезпечити гідний рівень життя, а також уникнути бідність. «У країнах-членах Європейського Союзу домінують чотири основні моделі: континентальна (бісмарківська), англосаксонська (модель Беверіджа), скандинавська і південно-європейська. Ця типологія зафіксована в документах Європейської комісії.» [11]

Тож повернемось до Швеції, це є представниця соціал-демократичної моделі. Досвід боротьби із бідністю Швеції демонструє ефективність такої моделі. І не дивно адже це країна із низьким рівнем корупції, хорошим рівнем життя та низьким рівнем життя. Також така модель соціального захисту застосовується у Данії, Фінляндії та Норвегії, які також займають верхні позиції в рейтингах найменш корумпованих країн, з найнижчим рівнем життя, високим ВВП та високим індексом щастя. Соціал-демократична (скандинавська) модель має широке охоплення різних соціальних ризиків і життєвих ситуацій, що вимагають підтримки суспільства. Соціальні послуги гарантуються всім жителям країни і не обумовлюються зайнятістю та сплатою страхових внесків. Рівень соцзахисту високий, що зводить бідність в цих країнах до найнижчих в світі показниками. Найбільш яскраво дана модель представлена в Швеції, де спостерігається один з найнижчих рівнів бідності в країнах Західної Європи. [7]

Підсумовуючи, можна вказати основні позитивні характеристики даної моделі:

- сильна система соціального забезпечення (виплати безробітнім, допомогу на дітей, пенсії та інші пільги);

- універсальність (доступ до соціальних програм незважаючи на статус, дохід, тощо);
- активна політика зайнятості;
- значні податки, частина яких використовують для фінансування соціальних програм;
- зниження нерівності, бідності;
- підвищення рівня життя.

Проте не варто вважати соціал-демократичну модель ідеальною та безпроблемною. В неї є ряд певних проблем, найбільш поширені це — високі податки та можливість зловживання соціальними виплатами.

На глобальному рівні із бідністю борються також міжнародні організації. Це може відбуватись у різний спосіб. До прикладу:

- фінансова допомога, оскільки вони можуть давати кредити країнам, що розвиваються, різноманітні гранти, що можна використати безпосередньо для подолання бідності;
- технічна допомога - це та допомога, що охоплює широкий спектр послуг, яка сприяє посиленню потенціалу країни і її сталому розвитку. Зазвичай це такі сфери: освіта, охорона здоров'я, сільське господарство та управління. Це робиться різними способами. Наприклад: фінансування досліджень і розробок. Надання доступу до інформаційно-комунікаційних технологій. Направлення експертів і консультантів до країн, що розвиваються. Сприяння обміну досвідом і кращими практиками;
- також міжнародні організації борються за права людини, бідних людей, як-от право на освіту, охорону здоров'я та гідну працю. Це допомагає їм вибратися з бідності та покращити своє життя;
- зусилля спрямовують також для зацікавлення сторін, таких як уряди, донорські організації та громадянське суспільство, у посиленні боротьби з

бідністю. Це необхідно для того щоб, забезпечити спільну координацію дій і спрямування всіх учасників на досягнення спільних цілей.

Ось чому це важливо та чому вони відіграють вагому роль у боротьбі у зменшенні бідності. Тепер варто навести приклади міжнародних організацій які ведуть боротьбу з бідністю та приклади їх діяльності.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Світовий банк є двома ключовими фінансовими установами, створеними для підтримки глобальної економічної стабільності.

Міжнародна організація, що діє в рамках ООН, головними функціями, якої є:

- регулятивну – полягає в нагляді за валютними обмеженнями, що застосовуються країнами-членами, і дотриманням правил валютного курсу;
- кредитну – МВФ надає фінансову допомогу країнам-боржникам учасникам, які натомість зобов'язані проводити економічні реформи та інші стабілізаційні заходи;
- консультативну – реалізується через низку консалтингових послуг та співпрацю між країнами-учасниками;
- контрольну – полягає у нагляді з боку МВФ за узгодженими програмами коригування та перевірці цілей, на які виділяються кредитні кошти [8].

Одним із прикладом фінансової допомоги міжнародної організації є допомога Греції. Фінансову допомогу надав Міжнародний Валютний Фонд та ЄС для підтримки економіки Греції під час її боргової кризи. У новинах за 2023 рік зазначають так: «Наступного місяця Греція достроково погасить 5,3 мільярда євро кредитів, отриманих від країн єврозони в рамках першого пакету фінансової допомоги, і планує повторити це у 2024 році. Єврозона та МВФ надали Греції понад 260 мільярдів євро під час боргової кризи 2009 року в обмін на жорсткі заходи жорсткої економії. Останній пакет допомоги завершився у 2018 році. Минулого року Греція достроково виплатила 28 мільярдів євро МВФ, і 2,7 мільярда євро країнам єврозони, що сприяє покращенню її фінансової стабільності.» [16]

ЄС та МВФ вже давно співпрацюють, щоб підтримувати економічні та фінансові установи та політику в країнах-партнерах ЄС. Нова угода покращить співпрацю та дозволить обом органам скористатися новими правилами фінансування ЄС, спрямованими на більшу простоту та орієнтацію на результати. [15] Партнерство між Європейським Союзом та Міжнародним валютним фондом являється важливим аспектом міжнародного фінансового співробітництва. Воно необхідне для спільних зусиль для стабілізації економіки та зростання і стабілізації фінансової ситуації в країнах ЄС. [15]

Світовий банк також визначає одну із своєї мети — зменшення бідності. По перше надає фінансову допомогу, тобто кредити та гранти країнам, що розвиваються та потребують допомоги. По друге — проводить аналітичну роботу, щоб дізнатись причини бідності та нерівності. І по третє підтримує реформи та партнерства. Це допомога для впровадження чи розробки правильної політики, що спрямована на скорочення бідності. Щодо підтримки партнерств, то Світовий Банк співпрацює з урядами чи міжнародними організаціями.

Вертаючись до аналітичної діяльності Світового Банку, розглянемо як саме це відбувається. Тож, Світовий банк збирає дані про бідність із двох джерел, це - національні уряди та міжнародні опитування. Ці дані вони необхідні для розрахунку показників бідності як за національними стандартами окремих країн, так і за єдиним міжнародним стандартом. Для оцінки нерівності використовується спеціальна база даних, а для оцінки загального добробуту – інша база даних, і такий спосіб розрахунку цих показників є максимально сприятливим. [15]

В результаті комплексного дослідження сутності бідності, її причини виникнення, класифікації, методи вимірювання та визначення економічних, соціальних та політичних факторів, що її зумовлюють, можемо окреслити дієві та ефективні способи зменшення бідності в країнах ЄС.

Враховуючи вплив вище зазначених трьох основних факторів (економічних, соціальних та політичних) на рівень бідності, можна запропонувати наступні стратегії для її подолання.

Економічні стратегії повинні включати:

- Покращення інвестиційного середовища. Метою є стимулювання інвестицій шляхом поліпшення бізнес-середовища та полегшення доступу до фінансування, особливо для малих і середніх підприємств.
Загальною ціллю є усунення перешкод для інвестицій та створення більш простого, кращого та більш передбачуваного регулювання в ЄС, особливо в інфраструктурних секторах, де інвестиції тривають кілька років або десятиліть. [22]
- Стимулювання розвитку людського капіталу: що включає в собі заходи та стратегії спрямованих для підвищення рівня знань, навичок, та загалом добробуту людей. Існує досить багато способів стимулювання людського капіталу. Це інвестування в освіту, забезпечення доступу до охорони здоров'я, підтримка різних програм соціального захисту та утворення сприятливого середовища для працевлаштування.
- Скорочення нерівності. Економічна нерівність це про нерівномірний розподіл багатства доходів, можливостей між людьми. Хоча нерівність у доходах є неминучою, проте є способи зменшення її. Зменшення нерівності є складним викликом, проте необхідним для процвітаючого суспільства. Це можна зменшити заходами, спрямованими на зміну структурних причин нерівності та підвищення доходів найбільш вразливих верств населення, перерозподілу доходу, програми зайнятості, захист прав людини.

Соціальні стратегії:

- Зменшення дискримінації. Такі міжнародні організації як ООН, НАТО, ЄС відіграють важливу роль у захисті прав людини. У сучасному вимірі захист прав людини є складним та багатогранним завданням. Воно вимагає зусиль з боку урядів, міжнародних організацій, громадянських суспільств та окремих осіб. Ключові завдання для зменшення дискримінації: По перше — забезпечення ратифікації та реалізації норм і принципів захисту прав людини. По друге — вищий закон, безпека громадян, захист від насильства

та дискримінації. По третє — підвищення знань про права людини та способи їх захисту. "Права людини є невід'ємними та універсальними, незалежно від культурних, релігійних чи національних відмінностей. Універсальність прав людини - це фундаментальний принцип, який визнає, що ці права належать кожній людині незалежно від будь-яких культурних, релігійних чи національних відмінностей." [1]

- Програми соціальної підтримки. Це певні заходи які уряд чи неурядові організації, які можуть впроваджувати для допомоги людям, які цього потребують через складні життєві ситуації чи бідність. Ось деякі з прикладів програм соціальної підтримки в країнах ЄС: Польська програма "Rodzina 800+" підтримує сім'ї в частковому покритті витрат, пов'язаних з вихованням дитини, включаючи догляд за дитиною та задоволення її життєвих потреб. [26]. "Wohngeld" — німецька соціальна програма, яка надає фінансову допомогу людям з низьким доходом, які не можуть дозволити собі оплату житла. Розмір субсидії залежить від доходу, розміру сім'ї та вартості оренди. Допомога на житло – це субсидія на орендну плату або тягар (для власників житла) для домогосподарств з низькими доходами. Житлова допомога робить ефективний внесок у зменшення тягара витрат на житло. [12]

Політичні стратегії:

- Ефективні інституції — уряди, суди, правоохоронні органи та регуляторні органи, які добре організовані, діють прозоро, підзвітні та відповідають своїм цілям. Такі що, забезпечуть дотримання законів і правил для всіх, що сприяєтиме передбачуваності та стимулюватиме інвестиціям; Чіткі та захищені права власності, які б давали людям стимул інвестувати, вести бізнес і розвивати бізнес; Ефективні інституції сприяють також економічному зростанню. Забезпечення країни ефективних інституцій потребує зусиль з боку уряду та громадян.

- Міжнародне співробітництво, як варіант подолання бідності. Підтримка та співпраця та з іншими країнами чи міжнародними організаціями допоможе обмінятись досвідом, кращими практиками. Важливо щоб це співробітництво ґрунтувалось на принципах партнерства, рівності та поваги один до одного.
- Виділення достатньої кількості ресурсів для боротьби з бідністю.
- Створення пріоритетом національної політики — подолання бідності.

Підсумовуючи, можна сказати, що мінімізація бідності досить важка справа, яка потребує важких зусиль з боку уряду країни та з боку громадян. Вищезгадані стратегії є лише деякими з можливих способів зменшення бідності. Проте ці стратегії можливо адаптувати до конкретних умов будь якої країни.

ВИСНОВКИ

Отже, бідність — соціально-економічне явище, яке характеризується, неспроможністю задовольнити мінімальні чи базові потреби, дефіцит ресурсів, які необхідні для гідного життя. Ця проблема вимагає комплексного, інноваційного вирішення. Високий рівень бідності в країні, є загрозою для її стабільності та безпеки, найбільше її руйнівний вплив відображається в зростанні соціальної напруженості.

Причинами для виникнення бідності стають такі фактори: низький економічний розвиток країни, війни, конфлікти, корупція, соціальна нерівність, низький рівень освіти громадян, стихійні лиха, зовнішні борги країни та інші, причин існує досить велика кількість.

Аналізуючи різні підходи до вимірювання бідності, можна зрозуміти що вони відображають складність цього явища і повністю подолати бідність не можливо, але можливо зменшити її масштаби. Абсолютні показники визначають бідність як неспроможність досягти прожиткового мінімуму. Відносні методи підкреслюють соціальну нерівність, порівнюючи дохід або рівень життя із середнім у суспільстві. Багатовимірні підходи розширюють розуміння бідності, включаючи доступ до основних послуг, таких як освіта та охорона здоров'я. Таким чином, можна дійти висновку що, для боротьби з бідністю необхідний інтегративний підхід, який враховує всі аспекти бідності.

Аналіз рівня бідності в ЄС дозволить глибше зрозуміти проблему та розробити ефективні заходи для її подолання. Якщо розглянути економічні, соціальні та політичні фактори, що впливають на бідність, можна побачити їх взаємозв'язок та вплив на реальну ситуацію в країнах ЄС. Такі виклики, як економічні спади, пандемія COVID-19, зміни на ринку праці, політична нестабільність в країнах, чи глобальні економічні зміни та інші, посилюють вразливість населення та підкреслюють важливість ретельного аналізу цих факторів.

Розуміння взаємозв'язків між різними факторами дозволить розробити політику, яка не лише задовольнятиме нагальні потреби, але й сприятиме довгостроковому

сталому розвитку. Таким чином, аналіз сприяє створенню більш справедливого та інклюзивного Європейського Союзу. У дослідженні проаналізовано статистичні дані про економічні (ВВП, доходи, безробіття), соціальні (задоволеність життям, освіта) та політичні (корупція) фактори, що сприяють бідності.

Зменшення бідності є складним завданням, яке потребує важких зусиль. У кожній країні різні шляхи та методи боротьби з бідністю, адже на це впливає різна політична, соціальна та економічна ситуація в країні. Проте можна виділити основні стратегії, які пізніше можливо адаптувати до конкретних умов будь-якої країни.

Економічні стратегії повинні включати покращення інвестиційного середовища шляхом стимулювання інвестицій. Важливо також стимулювати розвиток людського капіталу шляхом інвестування в освіту, охорону здоров'я, підтримку програм соціального захисту та створення сприятливого середовища для працевлаштування. Крім того, підвищення доходів найбідніших верств населення, перерозподілу доходів і захисту прав людини. Соціальні стратегії — захист прав людини, зменшення дискримінації та фінансова допомога малозабезпеченим сім'ям для покриття витрат на виховання дітей та оплату житла. Та останні політичні стратегії, де вони повинні орієнтуватись на вдосконалення роботи державних інституцій, судової системи та правоохоронних органів, для більш ефективної та прозорої діяльності. Також співпраця з іншими країнами та міжнародними організаціями для обміну досвідом та ресурсами. Важливим є ще виділення достатніх коштів на боротьбу з бідністю та підтримки соціальних програм.

Дослідження рівня бідності та аналіз стратегій зменшення цього явища в країнах ЄС є важливим кроком для розуміння проблеми та розробки ефективних заходів для її подолання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александров, А. О. (2023). Багатовимірність прав людини у сучасному світі.
2. Борейко, Володимир Іванович. "Світовий досвід стимулювання розвитку економік та подолання бідності." Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Економіка 12 (2019): 4-8.
3. Голобородько В. В. Підходи щодо вимірювання бідності. III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ», 31.03. 2020 р.
4. Дерід, Ірина Олександрівна, Олена Миколаївна Довбня. "Трансформація ролі ООН у зв'язку з переплетенням екологічних проблем із проблемою бідності." (2019).
5. Ключник, Р. "Бідність і корупція: соціально-економічні аспекти." Організаційний комітет"(2023): 316-319.
6. Коваль, Олександр Пилипович. "Вплив бідності на національну безпеку держави." Стратегічні пріоритети 3-4 (2018): 73-83.
7. Матюхіна, М. В. ДОСВІД КРАЇН ЄС ЩОДО ПРОТИДІЇ БІДНОСТІ. ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР–ПЕРСПЕКТИВА ДЛЯ ПОБУДОВИ БАГАТОВЕКТОРНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ, 391.
8. Міжнародний валютний фонд та світовий банк: роль і значення. Збірник матеріалів звітної студентської наукової конференції факультету управління, економіки та права львівського національного університету природокористування за результатами науково-дослідної роботи у 2023 р.
9. Приходько, І. В. "Теоретико-методологічні підходи до визначення поняття бідності." Молодий вчений 1 (1) (2018): 528-532.

10. Р. М. Ключник. ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ БІДНОСТІ В ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ. 2022. Вип. 1, № 56. С. 14–23. URL: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-1-56-2>.
11. Шутов, Д. К., & Панфілов, Ю. І. (2023). Моделі соціального захисту в державах ЄС.
12. Bundesministerium für Wohnen, Stadtentwicklung und Bauwesen. Wohngeld. Bundesministerium für Wohnen, Stadtentwicklung und Bauwesen. URL: <https://www.bmwsb.bund.de/Webs/BMWSB/DE/themen/stadt-wohnen/wohnraumfoerderung/wohngeld/wohngeld-node.html>.
13. Corruption Perceptions Index 2023 : Explore the results. Transparency.org. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>.
14. EU unemployment rate - german federal statistical office. Startseite - Statistisches Bundesamt. URL: <https://www.destatis.de/Europa/EN/Topic/Population-Labour-Social-Issues/Labour-market/EULabourMarketCrisis.html>.
15. European Commission and International Monetary Fund strengthen cooperation to support sustainable development. International Partnerships. URL: https://international-partnerships.ec.europa.eu/news-and-events/news/european-commission-and-international-monetary-fund-strengthen-cooperation-support-sustainable-2020-01-28_en.
16. Exclusive: greece to repay more euro zone bailout loans ahead of schedule. reuters.com. URL: <https://www.reuters.com/markets/europe/greece-repay-more-euro-zone-bailout-loans-ahead-schedule-officials-2023-11-28/>.
17. Fact sheet: an adjustment to global poverty lines. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/factsheet/2022/05/02/fact-sheet-an-adjustment-to-global-poverty-lines>.
18. Goal 1: end poverty in all its forms everywhere. The Sustainable Development Goals Report 2023. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/>.

19. Happiness of the younger, the older, and those in between. Home | The World Happiness Report. URL: <https://worldhappiness.report/ed/2024/happiness-of-the-younger-the-older-and-those-in-between/#ranking-of-happiness-2021-2023>.
20. Human development report 1991 | human development reports. Home | Human Development Reports. URL: <https://hdr.undp.org/content/human-development-report-1991>.
21. International monetary fund. POVERTY FIGHTERS. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2020/06/MIT-poverty-fighters-abhijit-banerjee-and-esther-duflo>.
22. Investment plan for Europe. Consilium.europa.eu. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/investment-plan/>.
23. Klevchik, Leonid. "Шляхи подолання проблеми бідності в сучасних глобалізаційних умовах." Scientific Notes of Ostroh Academy National University, "Economics" Series 11 (39) (2018): 9-13.
24. Makay M. The fight against poverty, social exclusion and discrimination | Fact Sheets on the European Union | European Parliament. Fact Sheets on the European Union. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/60/the-fight-against-poverty-social-exclusion-and-discrimination>.
25. Moderate multidimensional poverty index: paving the way out of poverty - social indicators research. SpringerLink. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-023-03134-5>.
26. Rodzina 800 plus - ministerstwo rodziny, pracy i polityki społecznej - portal gov.pl. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. URL: <https://www.gov.pl/web/rodzina/rodzina-500-plus>.
27. Statistics explained. Language selection | European Commission. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Main_Page.
28. WDI - poverty and inequality. Worldbank.org. URL: <https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/themes/poverty-and-inequality.html>.

29. Where in Europe do people have the most disposable income?. euronews. URL: <https://www.euronews.com/business/2024/02/03/income-inequality-in-europe-which-countries-have-the-highest-and-lowest-disposable-income>.
30. World Bank Group. Multidimensional poverty measure. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/brief/multidimensional-poverty-measure>.

ДОДАТОК А

World Happiness Report 2024

Figure 2.1: Country Rankings by Life Evaluations in 2021-2023

Notes

Tab 1 & 2: The 95% confidence interval is shown in the grey-shaded area at the end of each life evaluation bar.

Tab 2: The sub-bars have no impact on the total score reported for each country. Instead, they are a way of explaining the implications of the model estimated in Table 2.1. The few countries that have empty bars do not have sufficient information for the calculation of portions explained by individual factors. These countries still have their overall scores, though, which are based entirely on survey responses, and are independent of our efforts to explore the underlying support factors of happiness.

